

Effectieve handhaving op zwerfafval

Kennisdocument

Inhoud

Inleiding	3
1. Wat is handhaving?	4
2. Hoe zet je handhaving effectief in?	6
3. Effectieve communicatie rondom handhaving	11
4. Aan de slag: stappenplan handhavingsstrategie	14
5. Praktijkvoorbeelden	17
6. Meer informatie	20
Bronnen	21
Bijlage 1	22

Inleiding

Hardere maatregelen om huftergedrag aan te pakken, de vervuiler betaalt, lik-op-stuk beleid en hogere boetes, het zijn veelgehoorde geluiden die rondzoemen in de media als het gaat over het terugdringen van zwerfafval. Het grootste deel van de Nederlanders kent de regels en heeft als norm geen afval op straat te gooien. Een ander deel is echter geneigd tot bewust of onbewust overtreden, maar wordt wel afgeschrikt door toezicht en sancties.

Mensen vinden het fijn als zij niet de enigen zijn die moeite doen om het schoon te houden. Ze willen hun afval netjes weggooien in de afvalbak als anderen dat ook doen. Een duidelijk handhavingssysteem helpt daarbij. Mensen die niet meewerken worden dan immers bestraft. Maar het invoeren van (hogere) boetes leidt niet automatisch tot gedragsverandering. Verboden zijn pas effectief als er sprake is van voldoende handhaving, oftewel wanneer mensen de kans groot achten dat zij daadwerkelijk een boete ontvangen bij het overtreden van de regels.

- **87 procent** van de Nederlanders vindt het goed dat het op straat gooien van afval wordt beboet¹.
- **76 procent** van de Nederlanders vindt dat de gemeente hierop strenger moet controleren¹.

Meer handhaving

Uit een enquête onder gemeenten over de zwerfafvalaanpak in 2019 komt naar voren:

- Er is veel interesse in en behoefte aan hulp en informatie over het toepassen van handhaving.
- Bijna de helft van de Nederlandse gemeenten past handhaving toe in hun zwerfafvalaanpak.
- Kleinere gemeenten (stedelijkheidsklasse: weinig tot niet-stedelijk) zetten vaker in op handhaving dan grotere gemeenten.
- Handhaving tegen illegale stort of dumping in natuurgebieden en handhaving op snoeproutes zijn de meest gebruikte vormen.

Integrale aanpak

Handhaving maakt een essentieel onderdeel uit van een integrale zwerfafvalaanpak. Dit kennisdocument belicht het thema handhaving vanuit die integrale aanpak, met aandacht voor de juridische achtergronden en psychologische inzichten. Zo hopen we handvatten en inspiratie te bieden aan professionals om effectief met handhaving aan de slag te gaan.

Ga je met handhaving aan de slag, dan is het noodzakelijk om eerst de basis op orde te hebben. Dit betekent dat de openbare ruimte goed is ingericht met voldoende afvalbakken op de juiste plaatsen en dat er vaak genoeg gereinigd wordt. Meer hierover lees je [hier](#).

We gaan in dit kennisdocument in op wat handhaving is en hoe je het effectief inzet. Ook geven we aan hoe je effectief communiceert en beschrijven we een concreet stappenplan. Tot slot volgt een aantal voorbeelden uit de praktijk.

¹ Bron: Nederland Schoon belevingsmonitor Q2 2019, Motivaction

1. Wat is handhaving?

Handhaving is de controle op naleving van wet- en regelgeving. Naleving van de wetten en regels is belangrijk om je beleid effectief te laten zijn. De Rijksoverheid omschrijft handhaving als 'een algemeen aanvaard, ingeburgerd en formeel beleidsinstrument met een wettelijke basis'. Het is een eenzijdig beleidsinstrument, aangezien de overheid ongewenst gedrag bestraft, maar tegenover het gewenste gedrag staat verder geen beloning of wederprestatie.

Handhaving kan gericht zijn op gebruikers van de openbare ruimte, maar ook op bedrijven en vergunninghouders.

Handhaving op zwerfafval kent twee varianten: repressief en preventief.

1.1 Repressief handhaven

Hierbij gebruik je rechtsbevoegdheden om naleving van de regels te bevorderen. Je oefent toezicht uit en treedt zo nodig op tegen overtreders. Denk aan gemeenten die boa's inzetten om illegale dumpingen van afval en bijplaatsingen terug te dringen. Of surveilleren om het op heterdaad betrappen en uitdelen van boetes mogelijk te maken. Repressieve handhaving kan langs drie routes plaatsvinden, namelijk volgens het bestuursrecht, strafrecht en privaatrecht (oftewel civiel recht).

Bestuurlijke boete overlast:

- De boete kan zonder tussenkomst van een rechter worden opgelegd door bijvoorbeeld een buitengewoon opsporingsambtenaar (boa).
- Gemeenten bepalen zelf de hoogte van de boete.
- De ontvangsten van deze boete komen ten goede aan de gemeentekas.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de normen, het houden van toezicht en het naleven ervan.

Bestuurlijke strafbeschikking overlast:

- De gemeente legt namens het Openbaar Ministerie boetes op.
- De hoogte van deze boete voor het op straat gooien van rommel is vastgesteld op € 140².
- De boetes komen ten goede aan het Rijk.

Privaatrechtelijke handhaving:

- De gemeente kan gebruikmaken van het privaatrecht als het niet mogelijk is om met de inzet van publiekrechtelijke handhavingsbevoegdheden het gewenste resultaat te bereiken. Zo kunnen de opruimkosten bijvoorbeeld verhaald worden op de vervuiler.
- Als je publiekrechtelijke handhavingsbevoegdheden kunt inzetten om het beoogde doel te bereiken, dan is het gebruik van het privaatrecht niet toegestaan. Bekijk de [criteria](#) waaraan moet worden voldaan om gebruik te kunnen maken van het privaatrecht.

² Op het achterlaten van afval(zakken) in de openbare ruimte staat zelfs een boete van € 370.

1.2 Preventief handhaven

Bij preventieve handhaving gaat het niet om daadwerkelijk handhavend optreden, maar om acties waarmee je naleving van de regels stimuleert, en zo feitelijk handhavend optreden juist voorkomt. Handhavingsacties starten bijvoorbeeld vaak met een voorlichtingscampagne, om de doelgroep de tijd te geven de regels te leren kennen. Dat valt niet onder de 'nauwe' definitie van handhaven, maar wordt in de praktijk preventieve handhaving genoemd. Ook het uitoefenen van toezicht kun je als een vorm van preventief handhaven zien.

Een gecombineerde inzet van preventief en repressief handhaven leidt doorgaans tot het beste resultaat. Het betekent in de praktijk herkenbaar aanwezig zijn in de openbare ruimte, duidelijke communicatie en burgers aanspreken op gedrag, waarbij helder is dat repressief handhaven niet wordt geschuwd. Hoofdstuk 3 gaat uitgebreid in op effectieve communicatie rondom handhaving.

2. Hoe zet je handhaving effectief in?

Mensen zijn minder rationeel dan ze graag denken: veel gewoontegedrag gebeurt onbewust. Het veranderen van gewoontegedrag door handhaving kost dan ook veel inspanning. Boetes, beloningen, toezicht, optreden of informeren; er zijn verschillende manieren waarop handhaving – zowel repressief als preventief – ingezet kan worden.

Straf & sancties

Het invoeren van (hogere) boetes leidt niet automatisch tot een blijvende gedragsverandering. Verboden zijn pas effectief als er sprake is van voldoende handhaving, oftewel wanneer mensen de kans groot achten dat zij ook werkelijk een boete ontvangen bij het overtreden van de regels. Het dreigen met boetes kan hierdoor preventief werken. Zo leidde een proef van Rijkswaterstaat langs de Brabantse snelwegen waarbij reclame gemaakt werd met de hoogte van boetes tot een zwerfafvalreductie van 20 procent.

Met straf en sancties kan men ervoor zorgen dat mensen gaan nadenken over de gewoonte, opdat deze verandert. Maar dit zal alleen beklijven als men de overtuiging heeft dat de kans op een boete of sanctie (de 'pakkans') groot is. Naarmate burgers doorkrijgen dat werkelijke boetes uitblijven bij het veroorzaken van zwerfafval, neemt de effectiviteit van deze boetes af. De oude gewoonte zal ook nog aanwezig zijn en wordt weer geactiveerd als straf achterwege blijft.

Bij handhavingsacties worden over het algemeen weinig daadwerkelijke boetes uitgedeeld. Dit komt omdat het lastig is zwerfafval op heterdaad te constateren. Bovendien gooien mensen niet zo gauw iets op straat als ze iemand in uniform zien.

Meer nodig dan bestraffen

Uit onderzoek blijkt dat sanctionering of bestraffing zeker op de korte termijn effect heeft, maar gepaard kan gaan met onwenselijke neveneffecten zoals emotionele reacties en escalatie. Bovendien blijken bestraffingsmodellen zonder het belonen van alternatief wenselijk gedrag minder efficiënt te zijn. Ook houdt de gedragsverandering minder lang aan, doordat het nieuwe gedrag gebaseerd is op de vrees voor straf; zodra deze wegvalt, vervalt men in de regel in het oorspronkelijke gedrag. Kortom, er is meer nodig dan het bestraffen van gedrag om te komen tot een 'verinnerlijking' en naleving van een bepaalde norm.

Belonen – bekrachtigen van gewenst gedrag

Sancties, afkeuring, schaamte; bij het naleven en voorkomen van regels en wetten worden vaak de negatieve consequenties van het ongewenste gedrag opgespeeld. De consequenties van ons gedrag bepalen of we het gedrag vaker zullen vertonen. Interessant genoeg komt uit onderzoek naar voren dat een consequentie het meest effectief is als deze:

1. met grote zekerheid plaatsvindt;
2. positief van aard is;
3. op korte termijn wordt gehanteerd.

Oftewel, beloningen zijn eigenlijk het meest effectief in het stimuleren van gewenst gedrag. Succesvolle interventies richten zich dus juist op het bekrachtigen van gewenst gedrag om het oude gedrag te overschrijven.

Het belonen van gewenst gedrag is vaak effectiever

Bij handhaving wordt de inzet van beloningen als interventie vrijwel nooit overwogen. Er is immers geen wettelijke basis die voorziet in een 'wederprestatie' voor gewenst afvalgedrag. Belonen valt officieel buiten de definitie van 'repressief handhaven', maar mag niet worden vergeten. Want goed gedrag op een ludieke, positieve manier laten zien én belonen, heeft een verrassend goede impact binnen veel gemeenten. Deze positieve insteek laat indirect ook zien wat ongewenst gedrag is.

Een voorbeeld hiervan is de inzet van schoonhosts in de publieke ruimte. Deze hosts geven het goede voorbeeld, spreken voorbijgangers aan en belonen goed gedrag. Door het gewenste gedrag voor te doen en te bevestigen, leveren ze een positieve bijdrage aan bewustwording en gedragsbeïnvloeding.

Tip

Lees meer over de inzet van schoonhosts. Zie ook het [praktijkvoorbeeld in Arnhem](#).

Soorten beloningen

Er zijn verschillende typen beloningen. Je kunt bijvoorbeeld een financiële vergoeding als beloning inzetten, maar een compliment of positieve feedback is in sommige situaties effectiever. Het financieel of materieel belonen van gedrag – bijvoorbeeld met geld of producten – zorgt ervoor dat mensen extrinsiek worden gemotiveerd. Het gevaar is dat het de intrinsieke motivatie van mensen vermindert. Bovendien kan het oude gedrag weer terugkomen als de financiële of materiele beloning wegvalt.

Extrinsieke motivatie = prikkels van buitenaf stimuleren dat mensen bepaald gedrag vertonen. Als de prikkels wegvallen, verdwijnt meestal ook het gedrag.

Intrinsieke motivatie = mensen voelen van binnenuit de overtuiging om bepaald gedrag te vertonen en hebben daarvoor geen externe prikkels nodig. Het gedrag bekijft langer.

Belonen kan ook met een compliment, bedankje, aanmoediging, gemeenschappelijke beloning of bijdrage aan een goed doel. Een niet-financiële beloning kan een boost geven aan het gewenste gedrag, zonder het gevaar dat het de intrinsieke motivatie van mensen ondermijnt. Een voorbeeld is het complimenteren van mensen als ze hun afval op de juiste manier weggooien (zoals bij Holle Bolle Gijs in de Efteling). Of denk aan communicatie bij een afvalbak waarop staat dat het bedrijfsleven voor iedere volle afvalbak een bedrag doneert aan een goed doel.

Uit de literatuur komt duidelijk naar voren dat het belonen van gewenst gedrag – als tegenhanger van repressieve handhaving – niet mag ontbreken in de strategie om zwerfafval effectief tegen te gaan.

De 25-meterregel

Een schone omgeving is door samenwerking eenvoudiger te realiseren. De 25-meter regel bepaalt dat horeca en andere ondernemingen zwerfafval afkomstig van het eigen bedrijf in een straal van 25 meter rondom de vestiging zelf moeten opruimen. Het betrekken van ondernemers en professionele organisaties hoeft niet op basis van bereidwilligheid te gebeuren. Je kunt repressief handhaven en ondernemers aanspreken op wettelijke verplichtingen of op voorwaarden die in een vergunning zijn opgenomen.

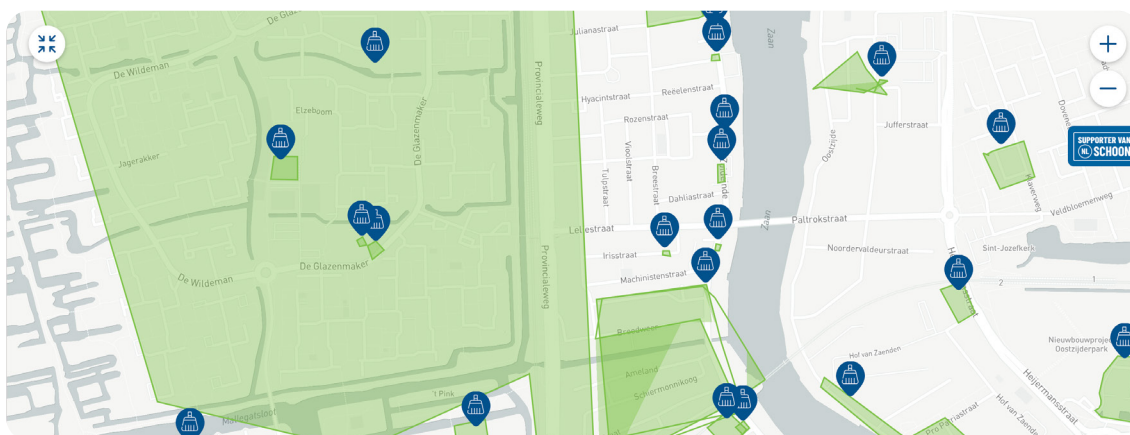
Je kunt als gemeente ook de kans grijpen om ondernemers samen te brengen, te activeren en voor te lichten over de 25-meterregel en de rol van handhavers onder de aandacht brengen (preventieve handhaving). Ook kun je een gezamenlijke activatie, zoals een 'Afvalestafette', opzetten. Zo stimuleer je betrokkenheid en daadkracht van lokale ondernemers om hun omgeving actief schoon te houden.

Met de 25-meterregel kun je ondernemers betrekken bij het schoonhouden van de omgeving

Beloning met positief imago

Je kunt bij de 25-meterregel extra benadrukken dat het een kans biedt tot positieve imagovorming – in feite een vorm van beloning. Ondernemers, zoals exploitanten van fastfood restaurants, winkeliers of partijen gevestigd op bedrijventerreinen staan vaak welwillend tegenover lokale samenwerkingen. Voor velen is hun imago bovendien van groot belang. Ze willen niet te boek staan als overtreder of veroorzaker van zwerfafval. Als betrokken ondernemers de omgeving binnen een straal van 25 meter (of groter) van hun zaak schoonhouden, geven ze meteen het goede voorbeeld. Ze kunnen bakken plaatsen, klanten aanspreken op hinderlijk of ongewenst gedrag en natuurlijk de omgeving schoonhouden en bijvoorbeeld zichtbaarheid geven aan hun eigen schoongebied. Wijs ze er bijvoorbeeld op dat ze een schoongebied kunnen claimen via [Supportervanschoon.nl](https://supportervanschoon.nl). Zie afbeelding hieronder.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet in juli 2022 vervalt de 25-meterregel. Gemeenten hebben vervolgens tot 2029 de tijd om in het nieuwe deel van hun omgevingsplan regels op te nemen over het opruimen van zwerfafval. Zie voor meer informatie [bijlage 1](#) van dit document.

Communicatie & voorlichting

Handhaving op zwerfafval dient in ieder geval samen te gaan met een duidelijke communicatiecampagne. Mensen moeten bekendheid met en duidelijkheid over de regels hebben om zich er bewust aan te houden. Om gebruik te maken van de preventieve werking die uitgaat van het dreigen met boetes, starten handhavingsacties daarom vaak met een voorlichtingscampagne. Daarna volgt intensieve surveillance. Zo heeft de doelgroep eerst de tijd om de regels te leren kennen, waarna pas wordt overgegaan tot beboeten van overtreders.

Een persoonlijke aanpak om de regels kenbaar te maken, werkt ook preventief. Boodschappen die face to face worden gegeven, zijn effectiever en blijven beter hangen dan boodschappen op borden of in folders. Denk aan wijkteams die bewoners op de hoogte brengen van nieuwe regels door bij mensen aan te bellen en hierover te praten. In hoofdstuk 3 gaan we uitgebreid in op de manieren van communiceren om gedrag te beïnvloeden.

Communicatievoorbeeld: inzet van een afvalcoach

Inwoners en ondernemers krijgen te maken met gemeentelijke regels over omgang met afval. De werking van en het nut achter deze regels zijn echter niet altijd bij iedereen duidelijk. Hierdoor kunnen bewoners, bewust én onbewust, afvalproblemen veroorzaken. Reguliere communicatiemiddelen blijken regelmatig ontoereikend om het gat tussen bewoner en beleid te dichten. De menselijke aanpak van een 'afvalcoach' kan dan waardevol zijn.

De afvalcoach fungeert als schakel tussen bewoner, beleid, reinigingsdienst en handhaving. Afvalcoaches lopen op straat, staan bij containerlocaties, gaan langs deuren, spreken mensen aan en beantwoorden vragen. Zo helpen ze de juiste informatie te verspreiden en vergaren ze zelf ook nuttige informatie. De coaches bouwen een relatie op met inwoners en ondernemers en stimuleren correct afvalgedrag zonder dat daar repressieve handhaving bij komt kijken. Zo heeft de afvalcoach vooral een preventieve werking. Heel wat gemeenten hebben inmiddels ervaringen opgedaan met afvalcoaches en kennen de meerwaarde voor het gemeentelijk afvalstelsel. Zie het voorbeeld van [BAR Afvalbeheer in Zuid Holland](#).

'Afvalcoach', 'schone buurt-coach', 'schoonhost' of 'coach schone leefomgeving': het zijn verschillende benamingen voor de persoonlijke benadering naar burgers toe, om hen te informeren en te motiveren bewuster met afval om te gaan.

Conclusie: de meest effectieve aanpak

Als Nederland Schoon adviseren wij een breed palet aan maatregelen om het zwerfafvalprobleem terug te dringen. Als je een handhavingsaanpak formuleert, dan moet je deze ook goed afstemmen op de inzet van de andere instrumenten. Veel gemeenten combineren de zwerfafvalacties bijvoorbeeld met activiteiten voor het verbeteren van de leefbaarheid, zoals buurtbetrokkenheid. Communicatie over en zichtbaarheid van de handhavingsactie spelen dan een belangrijke preventieve rol in de aanpak.

Een gecombineerde inzet van preventief en repressief handhaven leidt doorgaans tot het beste resultaat. Dat betekent in de praktijk:

1. Start met een effectieve communicatiestrategie (zie hoofdstuk 4). De doelgroep krijgt zo de tijd om de regels te leren kennen.
2. Houd intensieve surveillances. Wees herkenbaar aanwezig in de openbare ruimte en spreek burgers aan op gedrag, waarbij duidelijk is dat repressief handhaven niet wordt geschuwd.
3. Beboet overtreders en/of beloon goed gedrag.

Een gecombineerde inzet van preventief en repressief handhaven leidt doorgaans tot het beste resultaat.

3. Effectieve communicatie rondom handhaving

Een effectieve communicatiestrategie begint altijd met het vaststellen van de doelgroep, het gewenste doelgedrag en een analyse van de attitudes, sociale normen en ideeën over de haalbaarheid van dit gedrag.

3.1 Doelgroep

De handhaving kan gericht zijn op naleving van voorschriften door bedrijven of organisaties, of op het gedrag van gebruikers van de openbare ruimte.

Er zijn twee hoofdgroepen, die ieder om een eigen aanpak vragen:

1. Consumenten, met daarbinnen subgroepen zoals:
 - a. Winkelend publiek
 - b. Weggebruikers
 - c. Kauwgomkauwers
2. Aanbieders van afval, zoals inwoners en bedrijven

Stem je communicatie af op de manier waarop de doelgroep denkt:

- Welke bestaande attitudes en sociale normen leven er in de doelgroep?
- Welke opvattingen zijn er over de haalbaarheid van nalevingsgedrag?
- Hoe neemt de doelgroep informatie tot zich en interpreteert en verwerkt zij deze informatie?

Houd rekening met de volgende kenmerken:

- *Leeftijd* speelt bij zwerfafval een belangrijke rol. Over het algemeen geldt dat jongeren een minder sterke persoonlijke norm hebben over zwerfafval dan ouderen. Inspelen op normbesef bij jongeren is dan minder kansrijk.
- *De culturele achtergrond* van een doelgroep kan ertoe doen. Zo kijkt men in sommige culturen neer op het weggooien van etensresten en is het gebruikelijk deze bijvoorbeeld aan dieren te voeren. Ook kunnen er taalproblemen zijn of is er sprake van laaggeletterdheid. In die gevallen kunnen campagnes gebruikmaken van illustraties, symbolen en afbeeldingen.

3.2 Gewenst doelgedrag

Om gedrag te veranderen, moet je het gewenste doelgedrag bepalen om de boodschap te kunnen overbrengen. Concreet geformuleerd doelgedrag maakt het mogelijk om gericht te communiceren met de verschillende doelgroepen. 'Een schonere buurt' kan het einddoel van de handhaving zijn, maar is te groot en te breed voor het specifieke doelgedrag. Bovendien is het geen gedrag. Concreet doelgedrag is bijvoorbeeld 'bewoners doen al hun afval in containers'.

Door duidelijke en specifieke formulering van het doelgedrag zorg je bovendien dat het effect van de handhaving goed meetbaar is. Je kunt bijvoorbeeld het handhavingseffect op de schoonheidsgraad monitoren, of een afname van de hoeveelheid klachten registreren of de naleving van vergunningen.

Formuleer het gewenste doelgedrag zó dat je het effect van de handhaving goed kunt meten

Naast het gewenste doelgedrag moet je ook het doel van je handhaving als geheel duidelijk formuleren. Je kunt daarbij onderscheid maken tussen de doelen van je communicatie (preventieve handhaving) en de doelen van je daadwerkelijke (repressieve) handhaving.

Een mogelijk communicatiedoel is bijvoorbeeld 'bekendheid met en duidelijkheid over de regels'. Een mogelijk handhavingsdoel is bijvoorbeeld 'vergroten van de objectieve pakkans of de subjectieve pakkans (de inschatting van de kans dat je zelf beboet wordt)'.

Een boete is een middel, geen doel

Vaak wordt het aantal boetes of waarschuwingen als doel en resultaat van de handhaving gezien. Dit is vooral bruikbaar om iets over de inzet van de handhavers te kunnen zeggen, maar niet over *het effect* van hun inspanning. Want is het handhavingsdoel gehaald als het aantal boetes afneemt van 100 naar 50? Is er dan minder zwerfafval rond scholen of besteden de handhavers minder tijd aan dit thema? Het bewaken van het aantal boetes maakt het wel mogelijk om te beoordelen óf er op dit thema wordt gehandhaafd.

3.3 Drie soorten communicatie

Communicatie rondom de handhaving komt vaak neer op rationele informatie delen over de voor- en nadelen van bepaald gedrag. Maar het overbrengen van kennis alleen is niet genoeg. Je wilt ook teweegbrengen dat mensen hun houding en gedrag veranderen.

Effectieve communicatie speelt in op de kennis, houding en gedragspatronen van de beoogde doelgroep. Daarvoor kun je kiezen uit drie communicatievormen:

1. Educatieve communicatie: gericht op het kennisniveau van de regelgeving zelf (en toepassing ervan).
2. Dreigende communicatie: gericht op rationele afweging van de voor- en nadelen van naleving en overtreding.
3. Normatieve communicatie: gericht op naleving van de regels omdat ze legitiem zijn en passen binnen iemands normenkader.

1. Educatieve communicatie

Vaak komen overtredingen voort uit onjuiste interpretaties van regels of uit onwetendheid over de negatieve effecten van overtredingen. Kennis van de regelgeving en de juiste toepassing ervan zijn niet duidelijk of slecht doorgekomen bij de doelgroep.

Met educatieve communicatie (voorlichting) kun je bijdragen aan correcte toepassing van regels en zo onbedoelde overtredingen voorkomen. Je kunt ook educatieve campagnes inzetten om de doelgroep bewust te maken van de risico's van bepaald gedrag, zonder ze direct 'angst aan te jagen'.

2. Dreigende communicatie

Dreigende communicatie betekent in principe angst aanjagen door te vertellen over de persoonlijke risico's die overtredingen met zich meebrengen, zowel sanctierisico's als andere consequenties. Angstboodschappen zijn slechts onder zeer specifieke condities effectief en richten zich voornamelijk op individuen.

Na dreigende communicatie over handhavingsacties schatten mensen doorgaans de pakkans hoger in. Dat kan de naleving van regels tijdelijk positief beïnvloeden. In Rotterdam en Gouda bleek alleen al het aankondigen van strengere handhaving tot minder zwerfafval te leiden. De vraag is hoe snel de preventieve werking van deze communicatie verdwijnt, als daadwerkelijke handhaving uitblijft.

Dreigende communicatie kan ook komen in de vorm van *naming and shaming* van organisaties. Daarbij is de dreigende communicatie zelf al de sanctie. Omdat ondernemingen hun imago belangrijk vinden, heeft dit vaak een groot positief effect op hun naleving van de regels (zie ook de 25-meterregel).

3. Normatieve communicatie

Normatieve communicatie benadrukt de normen van een samenleving en de rechtvaardigheid van de regels. Daarmee brengt het de meest duurzame naleving van regels teweeg. Zodra wettelijke regels legitiem gevonden worden, leven de meeste mensen ze na omdat ze dit juiste of vanzelfsprekende regels vinden. De regels houden zichzelf in stand, zonder dat afschrikking van niet-naleving noodzakelijk is.

Je kunt in je communicatie kiezen voor het benoemen van:

- **injunctieve normen** – hoe men zich zou moeten gedragen (bijvoorbeeld door wat de wet bepaalt);
- **descriptieve normen** – hoe de meeste mensen zich gedragen.

Normatieve communicatie is heel effectief en wordt vaak toegepast. Ook Nederland Schoon gebruikt deze vorm van communicatie om gedrag te beïnvloeden; via het platform [Supporter van Schoon](#) benadrukken we de descriptieve norm ('wij houden onze omgeving schoon') van een meerderheid van de bevolking.

Sociale normen

Mensen leven regels na omdat ze dit het juiste gedrag vinden, omdat het zo hoort of omdat dit gedrag gebruikelijk is. Dat kan een gevolg zijn van hun persoonlijke, intrinsieke normen of van sociale normen. Sociale normen sturen zowel persoonlijke als publieke gedragingen, omdat mensen het waarneembare gedrag van anderen zien als een goede maatstaf voor effectief handelen in een bepaalde situatie (Cialdini et al., 1991). Mensen gedragen zich dus graag zoals anderen zich gedragen. En zijn bereid regels na te leven in de mate waarin anderen dat doen.

Mensen gedragen zich graag zoals anderen zich gedragen.

En zijn bereid regels na te leven in de mate waarin anderen dat doen.

4. Aan de slag: stappenplan handhavingsstrategie

In dit hoofdstuk leggen we stap voor stap uit hoe je een effectieve gedragsinterventie voor zwerfafval ontwikkelt, met handhaving als belangrijk onderdeel.

De stappen zijn:

1. Gedragsanalyse
2. Ontwikkeling van strategie en interventie
3. Inzet van middelen en werkwijze
4. Evaluatie en optimalisatie

1. Gedragsanalyse

Breng het huidige gedrag in kaart, het gewenste doelgedrag en de beïnvloeders op dit gedrag. Het helpt om het gewenste gedrag specifiek positief te formuleren. Dus niet: 'Voetgangers gooien minder afval op straat'. Maar: 'Scholieren gooien in hun pauze meer afval in de afvalbakken op de route tussen de supermarkt en hun school.'

In overleg met gemeentelijke opzichters van de buitendienst en met de reinigingsdienst kun je de hotspots met veel zwerfafval vaststellen. Analyseer ook de klachten en meldingen over afval. Hierbij kijk je naar de hoeveelheid zwerfafval, de mogelijke herkomst en het soort afval en de locatie. Je kunt bestaande belevingsonderzoeken onder inwoners analyseren of aanvullend belevingsonderzoek uitvoeren.

Tip

Gebruik het InterventieKompas

Bij het maken van een gedragsanalyse kun je gebruik maken van het [InterventieKompas](#). Dit is een digitaal instrument waarin je in een paar stappen analyseert waarom een bepaalde groep zich niet aan de regels houdt. Deze tool is ontwikkeld door het [Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid \(CCV\)](#). Het biedt kennis en handvatten om een handhavingsanalyse op te zetten. Tot slot geeft het instrument ter inspiratie voorbeelden van (gedrags)interventies die je kunt gebruiken voor een passende aanpak. Met het kompas kun je, nadat je een keuze hebt gemaakt welke prioriteiten je wilt aanpakken, inzoomen op een specifieke doelgroep met bijbehorend probleem.

2. Ontwikkeling van strategie en interventie

Met de resultaten van de gedragsanalyse kun je de interventie ontwikkelen. Stel daarbij de volgende vragen:

- Wat wil je uiteindelijk bereiken?
- Welke factoren moeten worden beïnvloed en welk type maatregelen is hiervoor geschikt?
- Is vooral bewuste of onbewuste beïnvloeding veelbelovend of verschilt dit per doelgroep?
- Wat kan handhaving bijdragen aan het bereiken van de lokale doelstellingen op het gebied van zwerfafval?

De keuze van de maatregelen hangt sterk af van de gedragingen en het type personen en bedrijven waarop gehandhaafd moet worden. Het aanspreken van individuen op het veroorzaken van zwerfafval vraagt andere acties dan bijvoorbeeld het controleren van bedrijven. En bij individuen maakt het bijvoorbeeld weer uit of je winkelend publiek moet bereiken of jongeren op een hangplek.

Factoren om rekening mee te houden:

- Omvang van de doelgroep (bijvoorbeeld aantal scholen, snackbars)
- Locatie (bijvoorbeeld welke scholen of de hoofdinvalswegen voor auto's)
- Gebiedsgrootte (bijvoorbeeld welke straal rondom een school of de grootte van het winkel- of terrassengebied in het centrum)
- Tijdstip (bijvoorbeeld tijdens lunchpauze van scholen, de avonduren voor verkeerd aanbieden van afval)
- Periode (bijvoorbeeld de maand mei voor horeca-acties, zodat dit in de zomer nog effect heeft)
- Duur (bijvoorbeeld surveillance van een aantal weken elke dag)
- Herhaling van de maatregelen

Zorg in deze fase voor bestuurlijk en ambtelijk draagvlak door afstemming, overleg en besluitvorming. Denk ook na over de mogelijk ongewenste gevolgen van de interventie, bijvoorbeeld negatieve effecten op het imago van een overheid of organisatie. En zijn er andere neveneffecten te verwachten op korte of lange termijn?

3. Inzet van middelen en werkwijze

Na de ontwikkeling van de interventie ga je deze uitwerken. Zoals in hoofdstuk 3 uitgelegd: een goede mix van preventieve en repressieve handhaving geeft het beste resultaat. Je kan preventieve middelen inzetten zoals het plaatsen van borden en camera's en communicatie over handhaving. Of repressieve middelen zoals bestuursrechtelijke handhaving (bestuursdwang), privaatrechtelijke handhaving (kosten verhalen op de vervuiler) en strafrechtelijke handhaving (boetes). Meestal worden hierbij buitengewone opsporingsambtenaren ingezet (boa's).

Inzet van boa's

De inzet van boa's kan op verschillende manieren werken. Het geeft bewoners het idee dat de gemeente zorgdraagt voor de openbare ruimte en dat iemand probleemeigenaar is. Het versterkt het normbesef in een buurt en er gaat dus een preventieve werking vanuit. De inzet van boa's wordt politiek afgewogen in het integraal veiligheidsbeleid van de gemeente. Hierbij moet je gebruik maken van de uitkomsten uit je analyse. Geef duidelijk aan waarom het belangrijk is om op zwerfafval te handhaven en daarmee dus capaciteit te krijgen van boa's.

Werkwijze

Bij de inzet van middelen is het belangrijk om een werkwijze van handhaving vast te stellen.

De werkwijze omvat:

- De locatie
- De keuze van de in te zetten middelen
- Welk tijdstip
- In burger of uniform
- Welke dagen van de week
- Waarop ga je handhaven (welke artikelen van de afvalstoffenverordening en het omgevingsplan pas je toe)

Tips

- Benut het bestaande registratiesysteem binnen de gemeente voor het vastleggen van de resultaten van de handhaving.
- Maak binnen de gemeente afspraken met je opzichter buitenruimte en de dienst die zorgt voor het opruimen van zwerfafval op straat. Zij hebben een signaalfunctie richting de boa's en zijn de ogen en oren van de openbare ruimte.

4. Evaluatie en optimalisatie

Uiteindelijk wil je weten of de gestelde doelen door de handhaving zijn bereikt. Daarvoor moet je na een periode de hotspots bekijken (schouwen en/of monitoren), het aantal klachten analyseren en kun je een belevingsonderzoek uitvoeren. Aan de hand van de monitoringresultaten evalueer je vervolgens de handhaving. Op grond van de evaluatie optimaliseer je de werkwijze.

Mogelijke evaluatievragen

- Is de schoonheidsgraad verbeterd, ofwel is er een aantoonbare afname van zwerfafval?
- Heeft de handhavingsactie het gewenste en beoogde resultaat opgeleverd?
- Waren er (ongewenste) neveneffecten?
- Is er draagvlak of sympathie voor de (wijze van) handhaving en leidt het beleid tot beter gedrag van burgers?
- Voldoet de regelgeving of moet deze worden aangepast (bijvoorbeeld door regels te schrappen om beter te kunnen handhaven)?
- Wat was de ingezette versus de geplande capaciteit, en hoe is de handhaving ten aanzien van kosten, doorlooptijd en planning verlopen?
- Hoe verliep de samenwerking met andere (gemeentelijke) afdelingen en partijen?

5. Praktijkvoorbeelden

A. Persoonlijke benadering in Twente

De gemeente Almelo werkt met een eigen systeem aan een 'Afvalloos Twente'. Toen de gemeente aangaf minder service te gaan bieden op het gebied van afval, stuitte dat in eerste instantie op weerstand bij inwoners. Om deze weerstand weg te nemen zijn afvalcoaches ingezet. Enerzijds om uit te leggen waarom de gemeente bepaalde maatregelen neemt. Anderzijds om de problemen mee te helpen oplossen die inwoners door de veranderingen gingen ervaren. Zie hier [meer informatie over de afvalcoaches in Almelo](#).

Een afvalcoach spreekt gewonemensentaal. Hij luistert, legt uit en zoekt met inwoners naar oplossingen. Dat is veel minder afstandelijk dan een algemene brief of folder. Bij het invoeren van nieuw afvalbeleid lopen de afvalcoaches de eerste weken rond in de wijk en staan ze bij de milieupleinen om mensen te helpen en vragen te beantwoorden. Verder zijn de coaches aanwezig bij informatiebijeenkomsten en komen ze op verzoek bij de mensen thuis.

B. Afvaloffensief van Amsterdam

De gemeente Amsterdam zoekt continu naar nieuwe aanpakken van zwerfafval. In de basis zet de stad vooral in op bewustwording en samenwerken om het gewenste afvalgedrag te stimuleren (van schoonmaken naar schoonhouden). Bewoners, ondernemers en bezoekers zijn ook zelf verantwoordelijk voor het schoonhouden van de stad. En daar helpt (preventief dan wel repressief) handhaven een handje bij. De stad heeft een afvaloffensief ingezet met de volgende stappen:

1. Informeren over de regels (bewustwording).
2. Inwoners en ondernemers in actie krijgen om mee te werken aan een schone stad.
3. Handhaving: beboeten van mensen die zich niet aan de regels houden.

Bewustwording en inzet activatieteams

Een paar keer per jaar worden bewustwordingscampagnes gehouden; bijvoorbeeld rondom landelijke feestdagen, met als doel mensen op te roepen hun eigen afval op te ruimen (door mee te nemen dan wel in de afvalcontainers te gooien). Ook handhavingscommunicatie wordt ingezet om bezoekers de regels en sancties bij overtreding duidelijk te maken. Tijdens evenementen en landelijke feestdagen (Koningsdag en 5 mei) zet de gemeente altijd activatieteams in. Deze activatieteams (of schoonhosts) pakken zwerfafval op, delen afvalzakjes uit en spreken mensen aan op hun afvalgedrag.

Samenwerken

De gemeente Amsterdam werkt samen met inwoners en ondernemers. Doel is om hen meer verantwoordelijkheid te laten nemen voor het schoonhouden van de stad. Zij geven vervolgens het goede voorbeeld aan bezoekers en toeristen. En de aanpak lijkt te werken: steeds vaker zoeken ondernemers samenwerking met de gemeente om hun omgeving schoon te houden. Ook wordt aandacht besteed aan het bewustmaken van de jeugd via educatie. In de afgelopen jaren nemen steeds meer scholen zwerfafvallessen af en helpen ze mee in het schoonhouden van de schoolomgeving. Bovendien doen steeds meer bewoners mee met opschoonacties en zijn ze zich bewuster van hun eigen verantwoordelijkheid.

Afvalberg in coronatijd

Helaas groeide het aantal bijplaatsingen naast afvalcontainers en daarmee de overlast in 2020 enorm, omdat mensen vanwege de coronamaatregelen thuis veel meer afval produceren, en mogelijk omdat zij uit smetvrees vermijden om de klep van de container aan te raken. Opengetrokken zakken trekken ongedierte aan en het afval waait door de hele straat.

Sinds zomer 2020 zijn veertien extra handhavers actief om in koppels hotspots met bijplaatsingen in de stad te onderzoeken. Handhavers die zijn vrijgemaakt, rijden langs de bekende plekken, maken de achter-gelaten vuilniszakken open en zoeken in het vuilnis tot ze aanwijzingen vinden van wie het afval is.

Verhoogde pakkans

Er is per stadsdeel een lijst gemaakt van 150 plekken met de meeste afvaloverlast. Hier rijdt de gemeente dagelijks langs om stremmingen te verhelpen en verkeerd aangeboden afval op te ruimen. Medewerkers gebruiken een app voor het markeren van probleemlocaties en volle containers. Ook rijden er auto's rond met een mobiele scan-app voor het herkennen van objecten. Denk aan matrassen, grof afval en grote elektrische apparaten. De app stuurt de gegevens en locatie vervolgens door naar de reinigingsdienst.

Ruim 80 procent van de constatering leidt tot een boete. Hiermee is de pakkans bij overtredingen verhoogd. In 2020 zijn er 2.411 huishoudens betrapt. De overtreders kregen een bestuurlijke boete van 95 euro opgelegd. De gemeente overweegt om de boete bij overtreding verder te verzwaren.

Extra communicatie

Amsterdam heeft met deze specifieke handhavingsinterventie duidelijk ingezet op een repressieve vorm van handhaven. Maar de stad probeert ook op andere manieren gewenst gedrag te bewerkstelligen, onder meer door duidelijkheid omtrent de afvalregels. Er komen nieuwe stickers op containers met de regels in het Nederlands en Engels. Plekken voor grof afval worden gemarkeerd met 'green' graffiti. Rondom de probleemlocaties wordt geflyerd. Er komen (mobiele) informatieborden en extra afvalcoaches trekken de wijk in. De gemeente zet ook in op samenwerking met bewonersgroepen en ondernemersverenigingen.

C. Innovatieve aanpak in Rotterdam

Zoals in elke grote stad is ook onder Rotterdammers zwerfafval een grote ergernis. Er is dan ook vanuit de gemeente veel aandacht voor het terugdringen ervan. De gemeente investeert veel in de samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisatie en verenigingen. Hierbij zet zij ook in op het belonen van gewenst afvalgedrag.

Innovatieve oplossingen

Van bewoners wordt gevraagd om geen afval naast de containers te plaatsen en rondzwerfend vuil vooral te melden. Hiervoor is een meldingssysteem in het leven geroepen dat aan populariteit wint (de BuitenBeter-app). Ook steekt Rotterdam veel tijd en geld in gedragsbeïnvloedende middelen, zoals de inzet van afvalcoaches (Schoon-teams), communicatie op en rondom afvalcontainers (het aankleden/opfleuren van containers) en pilots met retourbekers en afvaleilanden rondom evenementen.

Handhaving bijplaatsingen

Er is ook aandacht voor handhaving. In 2019 is het programma 'In de Bak' gestart. Hierbij ligt de focus op het terugdringen van bijplaatsingen in de stad. Het programma (dat loopt tot 2022) heeft duidelijk invloed op het voorkomen van zwerfafval en bestaat uit verschillende gedragsinterventies:

- Bij een overtreding spreken de handhavers (in uniform en in burger) de vervuiler aan en schrijven een boete uit. De boete kan direct afgerekend worden.
- Bewoners kunnen containeradoptant worden: ze houden toezicht op de container en spreken buurtgenoten aan op vervuiling. Rotterdam heeft al 830 vrijwilligers geworven die hun buurt in de gaten houden.
- Camera's worden ingezet rondom de hotspots waar het vaak fout gaat. Innovatieve software zorgt voor snelle signalering om direct in actie te kunnen komen.
- Sensoren in containers geven de vulgraad aan van de voorzieningen, zodat het afval in heel Rotterdam op tijd, duurzaam en slim wordt opgehaald.

Flying Squads

Uit de tussentijdse evaluatie bleek dat een grotere inzet van handhavers en de samenwerking tussen camera-toezicht en de meldkamer van Stadsbeheer leidde tot een duidelijk hogere pakkans voor overtreders. Zodra mensen het idee hebben dat ze in de gaten worden gehouden, houden ze zich beter aan de regels. De gemeente ervaart dat door cameratoezicht bewoners hun gedrag aanpassen en het aantal bijplaatsingen significant afneemt.

Bij tien afvalcontainers in de stad waar vaak afval naast staat en eerdere maatregelen niet afdoende werkten, wordt nu cameratoezicht gecombineerd met razendsnelle inzet van handhavers. De gemeente maakt gebruik van bestaande camera's die gericht staan op de 'hotspotcontainers'. Blijkt uit de beelden dat inwoners afval naast de container zetten? Dan krijgen de 'Flying Squads' een melding. Dit team van handhavers, waaronder een buitengewoon opsporingsambtenaar (boa), spoedt zich naar de plek voor het aanhouden en bekeuren van de vervuiler. Lukt het niet om iemand direct aan te houden? Dan probeert het team het adres van de vervuiler te achterhalen voor het toesturen van de boete.

6. Meer informatie

Meer informatie over zwerfafval en handhaving:

www.kenniswijzerzwerfafval.nl

De Kenniswijzer Zwerfafval. Hèt kennisplatform voor de aanpak van zwerfafval. Alle onderzoeken, stappenplannen en praktijkvoorbeelden, handig bij elkaar in één bibliotheek.

[Kennisoverzicht toepassingspakket handhaving \(2018\)](#)

Overzicht van Rijkswaterstaat, hoe je met handhaving aan de slag kunt.

Meer informatie over gedrag en handhaving:

www.handhavingengedrag.nl

Het programma Handhaving en Gedrag richt zich op de ontwikkeling en verspreiding van wetenschappelijke kennis over gedrag in relatie tot regel naleving. Vanuit verschillende disciplines van de wetenschap kijkt het programma naar de grote beleids- en handhavingsvraagstuk.

[Het Interventiekompas](#)

Gedragsanalyse voor handhaving en toezicht.

Hoe kan ik ervoor zorgen dat personen en bedrijven de regels naleven? Om deze vraag te beantwoorden, gebruik je het Interventiekompas. Samen met de betrokken partijen ga je op onderzoek uit. De tool biedt houvast om het gesprek te voeren en er stap voor stap achter te komen waarom een bepaalde groep zich niet aan de regels houdt.

Voor gemeenten met hardnekkige zwerfafvalhotspots waar veel bijplaatsingen of illegale stort plaatsvindt, is de volgende informatie nuttig:

[Overzicht Voorkom bijplaatsingen](#)

Dit is een overzicht van documenten, inspirerende voorbeelden en hulpmiddelen voor een effectieve aanpak.

[Inspiratiedocument bijplaatsing afval en illegale stort](#)

Container-upgrading als preventieve handhaving. Het verfraaien van de openbare ruimte rondom een ondergrondse container wordt ook wel container-upgrading genoemd. Het doel is om burgers te ontmoedigen om afval illegaal bij de containers te plaatsen.

Bronnen

Voor de samenstelling van dit kennisdocument hebben we gebruikgemaakt van de volgende bronnen:

Dijksterhuis & van Baaren, 'Schoon belonen; belonen en het verhelpen van afvalproblematiek', 2015.

kenniswijzerzwerfafval.nl

Keep Britain Tidy, 'The effectiveness of enforcement on behavioural change', 2011.

kenniswijzerzwerfafval.nl

Milieu Centraal, 'Zwerfafval', 2015.

kenniswijzerzwerfafval.nl

Nederland Schoon, 'Routeplanner samenwerken tegen zwerfafval', 2019.

kenniswijzerzwerfafval.nl

Nederland Schoon, 'De 25 meter regel. Achtergrond en toepassingen in de praktijk', 2014.

kenniswijzerzwerfafval.nl

Rijkswaterstaat, 'Kennisoverzicht: Toepassingstraject Handhaving', 2018.

zwerfafval.rijkswaterstaat.nl

Rijkswaterstaat, 'Hoe regelt u de 25 meter regel?', 2019.

kenniswijzerzwerfafval.nl

Rijkswaterstaat, 'Stappenplan Handhaving Zwerfafval', 2018.

kenniswijzerzwerfafval.nl

Nederland Schoon, 'Kennisdocument Jongeren en Afval', 2020.

kenniswijzerzwerfafval.nl

Stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), 'Handhaving en gedrag. Achtergronden van regel naleving', 2011.

handhavingengedrag.nl

Stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), 'Communicatie van nalevingsniveau als gedragsbeïnvloeding', 2012.

handhavingengedrag.nl

Stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), 'Bestrafen. Belonen En Beïnvloeden', 2007.

handhavingengedrag.nl

Stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), 'Het Interventiekompas. Gedragsanalyse voor handhaving en toezicht', 2016.

hetccv.nl

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), 'Privaatrechterlijke Handhaving', 2010.

vng.nl

Bijlage 1: Verplicht schoonhouden omgeving vastleggen in omgevingsplan (2022)

Tot eind 2021 bestaat de 25-meterregel. Deze regel bepaalt dat horeca en andere ondernemingen zwerfafval afkomstig van het eigen bedrijf in een straal van 25 meter rondom de inrichting zelf moeten opruimen. Deze regeling verplicht ondernemers hun directe omgeving schoon te houden: 'Degene die de inrichting drijft, verwijdt zo vaak als nodig etenswaren, verpakkingen, sport- of spelmaterialen, of andere materialen die uit de inrichting afkomstig zijn of voor de inrichting zijn bestemd binnen een straal van 25 meter van de inrichting.' (Activiteitenbesluit artikel 2.13)

25-meterregel vervalt

Per 2022 vervalt het Activiteitenbesluit. De 25-meterregel wordt niet meegenomen in de algemene rijksregels onder de Omgevingswet. Gemeenten die dit instrument willen blijven gebruiken, moeten dit zelf opnemen in hun omgevingsplan. Regels van de gemeente kunnen zich namelijk beter toespitsen op de specifieke lokale situatie. De gemeenten kunnen hun eigen lokale afwegingen hierin meenemen.

Overgangperiode

Om geen gat te laten ontstaan tussen huidige en nieuwe regelgeving, is de 25-meterregel onderdeel van de 'bruidsschat'.³ Met de bruidsschat komt de 25-meterregel in 2021 automatisch in het tijdelijke deel van het omgevingsplan van de gemeente. De gemeente heeft vervolgens tot 2029 de tijd om in het nieuwe deel van het omgevingsplan regels op te nemen over het opruimen van zwerfafval. Bij het opstellen van het nieuwe deel van het omgevingsplan moet rekening worden gehouden met het Landelijk afvalbeheerplan (LAP). In de volgende wijziging van het LAP zal worden geregeld dat gemeenten in hun omgevingsplan een regel moeten opnemen over het opruimen van zwerfafval.

Nieuwe kansen met Omgevingswet (inwerkingtreding januari 2024)

Een schone omgeving is door samenwerking eenvoudiger te realiseren. Nieuwe regelgeving kan gemeenten een kans geven om ondernemers samen te brengen, te activeren en voor te lichten. Hierbij kan de gemeente inzetten op preventieve handhaving door tijdens bijvoorbeeld ondernemersbijeenkomsten de 25-meter regel toe te lichten en de rol van handhavers onder de aandacht te brengen.

Organisatoren van evenementen

Bij het verlenen van een vergunning voor evenementen kan de gemeente duidelijke afspraken maken over het schoon opleveren van het evenemententerrein.

Woningbouwcorporaties

Woningbouwcorporaties richten zich op het bouwen, beheren en verhuren van woningen, maar hebben ook een maatschappelijke functie. Ze worden geacht te investeren in de leefbaarheid in hun buurten en wijken. Gemeenten kunnen daarover prestatieafspraken met woningbouwcorporaties maken. Overigens is het ook in het belang van de woningcorporaties zelf dat het in en rondom hun woningen schoon, heel en veilig is. In zogenoemde wisselwijken (wijken waar veel verhuisbewegingen zijn en mensen geen of weinig binding met hun buurt ontwikkelen) kunnen woningbouwcorporaties soms faciliterend optreden bij de bestrijding van (grof) zwerfafval.

³ Een 'bruidsschat' is een set regels over onderwerpen die onder de Omgevingswet verhuizen van het Rijk naar de decentrale overheden.

Scholen

Scholen zijn als 'inrichting' gehouden aan de 25-meter regel. Maar met schooldirecties kunnen natuurlijk ook daarbuiten afspraken worden gemaakt over schoonhouden of het op touw zetten van educatieve projecten.

Overheidsorganen of maatschappelijke ondernemingen met een natuurbehoud- of milieudoelstelling

Een organisatie als Staatsbosbeheer zet zich al jaren in om 'het kenmerkende groene erfgoed van Nederland', zoals het wordt genoemd, zoveel mogelijk te vrijwaren van zwerfafval en drugsafval-dumpingen. De gemeente Breda sloot vijf jaar geleden een convenant met Staatsbosbeheer af om, aldus het persbericht, 'een belangrijk deel van de toezichts- en handhavingstaken uit te voeren in het buitengebied van Breda. De toezichthouders van Staatsbosbeheer gaan onder meer controleren op vernieling, zwerfafval, milieu, geluidsoverlast, flora- en faunawet en honden.'

Handvatten en inspiratie

- Inleidend stappenplan om ondernemers te benaderen en activeren. [Bekijk](#)
- Video's over de inzet van [schoonhosts](#) en [afvalcoaches](#).
- De 25-meterregel: achtergronden en toepassingen in de praktijk. [Bekijk](#)

Inzet van de zwerfafvalvergoeding (t/m 2022)

Het inzetten van handhavers voor de 25-meterregel kost tijd maar werkt stimulerend. Gemeenten kunnen hiervoor de Zwerfafvalvergoeding inzetten.

Stichting Nederland Schoon
Benoordenhoutseweg 46
2596 BC Den Haag

070 304 2080
info@nederlandschoon.nl

Dit is een uitgave van Stichting Nederland Schoon - januari
2022.